

ב. אוצרות מלכים — למלך. ושאר ביזה שבזוים — מחצה למלך ומחצה לעם. והמחצה שלו נוטלו בראש. (וימשחו לה' לנגיד ולצדוק לכהן — מה צדוק [בלחם הפנים] מחצה לו ומחצה לאחיו, אף הנגיד כן).

ג. תניא, רבי יוסי אומר: שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ, כפי הסדר הזה: העמדת מלך, הכרתת זרעו של עמלק, ובנין בית הבחירה.

לדברי רבי נהוראי, לא נאמרה פרשת שימת המלך אלא כנגד תרעומתם של ישראל שרצו להם מלך. אבל לדעת רבי אליעזר, שאלת המלך על ידי הזקנים היתה כדין, ורק עמי הארץ שבהם קלקלו בבקשם מלך ככל הגויים.

הרמב"ם פסק כדברי רבי יוסי שמינוי מלך — מצוה, קודם להכרתת עמלק ובנין בית הבחירה. ומפני מה לא רצה הקב"ה כששאלו מלך משמואל — לפי ששאלו בתרעומת ולא שאלו לקיים המצוה אלא מפני שקצו בשמואל הנביא (הל' מלכים א, א-ב).

דף כא

מג. איסורי המלך להרבות לו נשים סוסים וכסף — מה שיעוריהם?

תנן, לא ירבה לו נשים אלא שמונה עשרה.

ר' יהודה אומר: מרבה לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו.

ור' שמעון אומר: אפילו אחת ומסירה את לבו בכלל האיסור, ושמונה עשרה אסורות אפילו צדקניות כאביגיל.

יש מפרשים שלתנא קמא אין חילוק בין צדקניות למסירות — לעולם אין איסור ד'לא ירבה' עד י"ח, ויתר על כן אסור (ערמב"ם ור"ן).

ישנן שתי דעות נוספות בברייתא: יותר מכ"ד נשים; יותר ממ"ח.

איסור זה הוא דוקא בנשיאת הרבה נשים בו זמנית, אבל אם גרש חלקן או שמתו — מותר באחרות במקומן (כמבואר בגמרא להלן כב.).

איסור הרבות סוסים — ביותר מכדי מרכבתו ופרשיו. ואין צריך לצמצם רכבו ופרשיו אלא בהרווחה (שאם יצטרך להוסיף על חיילותיו — שיהיו הסוסים מצויים לו. וכן מותר להוסיף באופן שרוכב פעמים על זה ופעמים על זה, כדי שלא יתאמצו. ערש"י).

אפילו הוסיף סוס אחד בטל — עובר (למען הרבות סוס). ועובר בלאו על כל סוס וסוס (רק לא ירבה לו סוסים).

הרמב"ם השמיט שעובר על כל סוס וסוס. והעיר על כך הכסף-משנה (מלכים ג, א). יש מי שצדד לפרש מפני שאין נפקותא לדינא לכך השמיט, כי לא אמרו בגמרא 'לוקה על כל סוס' אלא 'עובר'. [והטעם הוא לפי מה שאמרו בירושלמי (הוריות יא: הובא בכס"מ סנהדרין יז, ט) שמלך שלקה עובר משררתו [וצ"ב מדוע הרמב"ם שם הביא דין זה רק לענין ראש ישיבה]. הלכך א"א להלקותו ארבעים, כי מיד שהחל ללקות נהפך להדיוט ו'אשתני דינא — אשתני קטלא'. אולם אפשר שעדיין שם 'מלך' עליו אעפ"י שמעבירים אותו מתפקידו, ונשאר באיסור 'לא ירבה' גם עתה. וצ"ע] (עפ"י אבני נזר — אג"ט קט).

אסור להרבות כסף וזהב יותר מצרכי אפסניא — שכר חילותיו ושאר הוצאות המלכות.
אין איסור אלא להרבות בעצמו להניח בגנזיו, אבל לאוצרות בית ה' ולהיות שם מוכן לצרכי
הציבור ולמלחמותם — מצוה להרבותו (רמב"ם מלכים ג, ד).

- מד. א. מהי מחלוקת התנאים על דרישת טעמא דקרא? כיצד דנים כאשר התורה עצמה מפרשת טעם האיסור?
מפני מה לא נתגלו טעמי תורה?
ב. מהו מקור איסור 'יחוד'?
- א. נחלקו תנאים האם יש לנו לדרוש את טעמו של הדין הכתוב, ועל ידי כך הדין ישתנה בהעדר אותו הטעם
(ר' שמעון), אם לאו (ר' יהודה).
יש לפעמים כשהטעם ברור ומובן מאליו, או כשהדין חריג והטעם מתבקש בבירור — לכו"ע
דרשינן טעמא דקרא (עפ"י ראשונים).

כאשר התורה מפרשת את הטעם — לפי האומר דרשינן טעמא דקרא, היות ולא הוצרך הטעם ליכתב,
הרי נתינת הטעם באה ללמדנו הלכה נוספת [שכוללת יותר מהטעם המפורש]. ולדעת הסובר בעלמא לא
דרשינן, כאן שהטעם מפורש — הדין משתנה בהתאם לאותו טעם.
ולפי המפרשים שלתנא קמא אסור להרבות על י"ח בכל אופן [וכן פסק הרמב"ם], מבואר
שלדעתו אין הפרש אם הטעם מפורש אם לאו (ע' עמודי אור עד, ט; אבי עזרי איסור"ב יב, א).

אמר רבי יצחק: מפני מה לא נתגלו טעמי תורה — שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול
העולם.

כתב הרמב"ם (בסוף ספר קרבנות): אף על פי שכל חוקי התורה גזרות הם, ראוי להתבונן בהם,
וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם — תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה
הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה.
ורוב דיני התורה אינם אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים.
והרב המאירי כתב: 'צריך אדם להזהר שלא לחזר אחר טעמי מצות עד שימוד עצמו שלא להקל
בהן בידיעת טעמן. דרך הערה אמרו מפני מה לא נתגלו טעמי תורה...!'

- ב. איסור יחוד בעריות — מדאורייתא (ודרשוהו חכמים מכי יסיתך... בן אמך). יחוד דפנויה נאסר מגזרת בית
דינו של דוד (ע"ז לו:), ממעשה אמנון ותמר. [ולדוד התירו היחוד עם אבישג. כדלהלן כב].

דפים כא — כב

- מה. א. מצות כתיבת התורה למלך — כיצד?
ב. מי שהניחו לו אבותיו ספר תורה, האם מצוה עליו לכתוב בעצמו?
ג. באיזה כתב היתה כתובה התורה עד ימות עזרא?
- א. המלך מצווה לכתוב לשמו שני ספרי תורה (וכתב לו את משנה התורה...), אחד שהוא יוצא ונכנס עמו
לכל מקום, מלבד במקומות שאינם ראויים לקריאה, כמקומות מטונפים (והיתה עמו וקרא בו — מקום